

รังไข่รูปไข่ ยาว 2-3 มม. กว้าง 1-2 มม. ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 2 มม. ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู ผลแห้งไม่แตกซ่อนอยู่ข้างในกลีบเลี้ยง ก้านผล ยาว 5-7 มม. เปลือกผลทรง รูปไข่ ยาว 1 ซม. กว้าง 8 มม. มี 1 เมล็ด

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้งริมทาง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม

การกระจายพันธุ์ : พืชมาจากเม็กซิโก เขตร้อนทั่วโลก

ชื่อพื้นเมือง : พวงชมพู (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-138 (KKU and NUOL)

RANUNCULACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้เลื้อย ใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ มีเส้นใบ 3-5 เส้น แผลออกจากโคนใบ ช่อดอกออกที่ซอกใบทั้งสองข้างแบบตรงข้ามกัน แบบแตกแขนง ผลแห้งไม่แตก ผลกลุ่มแต่ละกลุ่มมี 6-7 ผล รูปกระสวย ปลายยอดเป็นหางเรียวยาวบิดไปมา มีขนยาวสีขาว

NARAVELIA

DC. in Syst. Nat. 1: 167. 1817; Gagnep. in Fl. Gén. I.-C. Suppl. 1(1): 7. 1938; Backer & Bakh. f. Fl. Java 1: 145. 1963; Ridl. Fl. Mal. Pen. 1: 1. 1967; H. Keng. Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 65. 1993; Tamara in Thai For. Bull. (Bot.) 25: 73. 1997.

ไม้เลื้อย ใบประกอบ เส้นใบ 3-5 เส้น แผลออกจากโคนใบ ช่อดอกออกที่ซอกใบทั้งสองข้างตรงข้ามกัน แบบแตกแขนง ผลแห้งไม่แตก ผลกลุ่มแต่ละกลุ่มมี 6-7 ผล รูปกระสวย ปลายเรียวยาวเป็นหางบิดไปมา มีขนยาวสีขาว

Naravelia laurifolia Wall ex Hook. f. & Thoms., Fl. Ind. 1: 3. 1855; Ridl. Fl. Mal. Pen. 1: 2. 1967; Tamara in Thai For. Bull. (Bot.) 25: 73. 1997.

ไม้เลื้อยมีมือจับ กิ่งก้านเรียบ ใบประกอบมีใบย่อย 3 ใบ ใบย่อยที่ปลายสุดลดรูปเป็นมือจับยาวประมาณ 10-15 ซม. ปลายแยกเป็น 3 แฉก แต่ละแฉกยาว 1-2 ซม. ก้านช่อใบยาว 4-6 ซม. ก้านใบย่อย ยาว 2-2.5 ซม. ปลายใบแหลมเป็นหางยาว โคนใบแหลมมนกว้างถึงมน ขอบใบเรียบ

แผ่นใบรูปไข่ ยาว 5-10 ซม. กว้าง 2-6 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ มีเส้นใบ 5 เส้น แผ่ออกจากโคนใบ แบบนิ้วมือ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง ดอกไม่พบ ผลเป็นผลกลุ่มๆละ 6-7 ผล ผลแห้ง ไม่แตก รูปกระสวย ยาว 0.8-1 ซม. ปลายยอดมีหางยาว บิดโค้งไปมา ยาวถึง 3 ซม. มีขนยาวสีขาว ยาวประมาณ 5 มม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม

การกระจายพันธุ์ : พม่า ไทย อินโดจีน จีน มาเลเซีย

ชื่อพื้นเมือง : กวางตุ๊ก ดอกตาย (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-009 (KKU and NUOL)

RHAMNACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้พุ่ม มีหนามโค้งแหลม ใบเดี่ยว เรียงสลับ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบกระจุก ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบดอกแยกกันมี 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 5 อันเรียงตรงข้ามกับกลีบดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 2-4 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ออวูล ผลสด มี 1-2 เมล็ด

ZIZYPHUS

L., Syst. ed. 1: 1735; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 1(8): 917, 1912; Tardieu in Fl. Gén. I.-C. Suppl. 1(7): 828, 1948; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 81, 1963; Ridl. Fl. Mal. Pen. 1: 461, 1967.

ไม้พุ่มรอเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับ มีเส้นใบ 3 เส้นแผ่ออกจากโคนใบ หนูปบลรูปเป็นหนาม ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบกระจุก กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันและกลีบดอกแยกกัน มีอยู่ละ 5 กลีบ กลีบดอกขนาดเล็กเชื่อมติดบนฐานรองดอก เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงตรงข้ามกับกลีบดอก อันเรณูมี 2 พู แตกตามยาว ยอดเกสรเพศเมียแยกพู รังไข่มี 2-4 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ออวูล ผลสด เมล็ดมีเปลือกแข็งคล้ายเนื้อไม้

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. รังไข่มี 2 ห้อง 2. *Z. oenoplia*
- รังไข่มี 4 ห้อง 1. *Z. cambodiana*

1. *Zizyphus cambodiana* Pierre, Fl. For. Cochinch.: 315. 1898; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 1(8): 922. 1912; Tardieu in Fl. Gén. I.-C. Suppl. 1(7): 832. 1948. ภาพที่ 96

ไม้พุ่มรอเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับ หูใบลดรูปเป็นหนามแข็งและโค้งงอ ปลายแหลม ยาว 5 มม. ก้านใบยาว 5-8 มม. มีขน แผ่นใบรูปรีถึงรูปขอบขนาน ยาว 3-8 ซม. กว้าง 1-4.5 ซม. ผิวด้านบนหลังใบเรียบ ผิวด้านล่างท้องใบมีขน ขอบใบเรียบ โคนใบเรียวแหลม ปลายใบมน **ช่อดอก**ออกที่ซอกใบแบบกระจุก ยาวถึง 5 มม. ใบประดับรูปสามเหลี่ยม ยาวไม่เกิน 1 มม. ใบประดับดอก ยาว 1 มม. ก้านดอกยาว 2 มม. หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 1.5 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ คล้ายฟันเลื่อย ยาว 1.5 มม. ผิวด้านบนอกมีขน กลีบดอกสีขาว รูปช้อน ยาว 2 มม. กว้าง 1 มม. เชื่อมติดบนฐานรองดอก เกสรเพศผู้ ยาว 1.5 มม. ก้านชูอับเรณูยาว 1.5 มม. ผิวเรียบ อับเรณูติดกับปลายยอดก้านชูอับเรณูตรงกลางรังไข่ 4 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมียสั้นมากหรือไม่มี ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 4 พู ผลสด รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม. ผิวเรียบ ไม่มีปีก

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : หนามคอง (ลาว) หนามตะคอง (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-095 (KKU and NUOL)

2. *Z. oenoplia* Mill., Gard. Dict., No. 3. 1754; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 1(8): 920. 1912; Tardieu in Fl. Gén. I.-C. Suppl. 1(7): 829. 1948; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 82. 1963; Ridl. Fl. Mal. Pen. 1: 462. 1967; Latiff in Trece Fl. Mal. 4: 300. 1989. ภาพที่ 97

ไม้พุ่มรอเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับ หูใบลดรูปเป็นหนามโค้งแหลมเหมือนเล็บเหยี่ยว ยาว 5 มม. ก้านใบยาว 5 มม. ปลายใบแหลมถึงแหลมเป็นหาง โคนใบแหลมถึงมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบเบี้ยว รูปรีถึงรูปขอบขนาน ยาว 4-6 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขน เส้นกลางใบทั้งสองด้านมีขนและเด่นชัดด้านท้องใบ **ช่อดอก**ออกที่ซอกใบแบบกระจุก ก้านช่อดอกสั้นมากหรือไม่มีแกนกลางช่อดอกยาวถึง 5 มม. มีขน ใบประดับดอกขนาดเล็กและมีขน ก้านดอกยาว 5 มม. มีขน หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ คล้ายฟันเลื่อย ยาว 1 มม. ผิวด้านบนอกมีขน กลีบดอก รูปช้อน ยาว 1 มม. เกสรเพศผู้ ยาว 1 มม. ก้านชูอับเรณู ยาว 1 มม. ผิวเรียบและเชื่อมติด

บนฐานรองดอก อับเรณูติดกับปลายยอดก้านชูอับเรณูตรงกลาง รังไข่มี 2 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 1 มม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู ผลสด กลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม. เปลือกนอกบาง

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : หนามเล็บแมว (ลาว) เล็บเหยี่ยว (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-139 (KKU and NUOL)

RHIZOPHORACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้ต้น มีน้ำยางใส ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบอวบน้ำและมีต่อม หูใบอยู่ระหว่างก้านใบและร่วงง่าย ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง ดอกสมบูรณ์เพศ ไม่มี ก้านดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5-7 กลีบ เกสรเพศผู้มี 14 อัน เรียงเป็นสองระดับ เชื่อมติดบนกลีบดอกและกลีบเลี้ยง รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ มี 5 ห้อง แต่ละห้องมี 2 ออวูล ยอดเกสรเพศเมีย แยกเป็นพู ผลสด

CARALLIA

Roxb., Pl. Corom. 3: 8. 1811, nom. cons.; Guillaumin in Fl. Gén. I.-C. 2: 371. 1920; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1: 696. 1922; Ding Hou in Fl. Mal. 1(5): 481. 1958; in Fl. Thai. 2(1): 13. 1970; Vu Van Cuong in Fl. C.L.V. 4: 174. 1965; Backer & Bakh. f., Fl. Java 1: 380. 1965; Kochummen in Tree Fl. Mal. 4: 312-313. 1989; H. Keng. Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 189. 1993.

ไม้ต้น มีน้ำยางใส ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบอวบน้ำ ผิวมัน หูใบร่วงง่าย ช่อดอกออกที่ซอกใบ แบบแตกแขนง ดอกขนาดเล็ก ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5-7 กลีบ เกสรเพศผู้มี 14 อัน เรียงเป็น 2 ระดับ แต่ละระดับมี 7 อัน อับเรณูมี 2 พู รังไข่มี 5 ห้อง แต่ละห้องมี 2 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 5 พู ผลสด

Carallia brachiata (Lour.) Merr. in Phil. J. Sc. 15: 249. 1919; Ding Hou in Fl. Mal. 1(5): 485. 1958; in Fl. Thai. 2(1): 13. 1970; Vu Van Cuong in Fl. C.L.V. 4: 178. 1965; Backer & Bakh. f., Fl. Java 1: 380. 1965; Kochummen in Tree Fl. Mal. 4: 312-313. 1989. _____ *Diatoma brachiata* Lour., Fl. Cochinch.: 296. 1790. _____ *C. lucida* Roxb., Pl. Corom. 3: 8. 1819; Guillaumin in Fl.

Gén. I.-C. 2: 372. 1920. _____ *C. integerrima* DC., Prodr. 3: 33. 1828; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1: 696. 1922. ภาพที่ 98

ไม้ต้น สูงประมาณ 20-30 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปใบหอก ยาว 1-2.5 ซม. มี 2 แผ่น ซ้อนเหลื่อมกันและหุ้มปลายยอด ก้านใบยาว 5-7 มม. ผิวเรียบ ปลายใบแหลมเป็นหางสั้น โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบอวบน้ำ ผิวมัน และมีต่อม รูปรีดถึงรูปใบหอกกลับ ยาว 7-12 ซม. กว้าง 3-5 ซม. เส้นกลางใบเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 7-9 คู่ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง มีสารขี้ผึ้งสีเหลืองอยู่ทั่วไป ก้านช่อดอกยาว 1-2 ซม. แกนกลางช่อดอก ยาว 2-3 ซม. ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยม ยาว 2 มม. ผิวเรียบ ไม่มีก้านดอก หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 2 มม. ปลายแยกเป็น 5-7 กลีบ คล้ายฟันเลื่อย ยาว 2 มม. กลีบดอกรูปใบหอก ยาว 2 มม. ขอบและปลายกลีบดอกเป็นคลื่น แยกเป็นแฉก เกสรเพศผู้ระดับสูง ยาว 3 มม. เชื่อมติดบนกลีบดอก และระดับต่ำ ยาว 2 มม. เชื่อมติดบนกลีบเลี้ยง ก้านชูอับเรณูสั้นมาก อับเรณูติดกับปลายยอดก้านชูอับเรณูตรงกลาง รังไข่ผิวเรียบ ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 3 มม. ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 5 พู ผิวเรียบ ผลสด รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : เฉียงพร้านางแอ (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-069 (KKU and NUOL)

RUBIACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้ต้น ไม้พุ่มหรือไม้ล้มลุก มีหรือไม่มีหนาม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบสองอันอยู่ระหว่างก้านใบทั้งสองข้าง ช่อดอกออกที่ซอกใบและปลายยอดแบบแตกแขนง กระจุก กระจุกแน่น ดอกเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม ดอกสมบูรณ์เพศ มีหรือไม่มีใบประดับ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 4-6 กลีบ ร่วงง่ายหรือคงทนจนกระทั่งเกิดผล กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 4-6 กลีบ ช่อนหรือเรียงจรดกัน เกสรเพศผู้มี 4-6 อัน ช่อนอยู่ข้างในหรือโผล่เหนือหลอดกลีบดอก มีหรือไม่มีเกสรเพศผู้เป็นหมัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดหรือแยกกัน อับเรณูแตกตามยาว รังไข่อยู่ได้วงกลีบ มี 2 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ออวุลหรือมากกว่า ยอดเกสรเพศเมียแตกหรือไม่แตกแขนง ผลแห้งหรือผลสด

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ช่อดอกเป็นช่อกระจุกกลมแน่น	5. Mitragyna
ช่อดอกแบบอื่นๆ.....	2
2. รังไข่แต่ละห้องมี 1 ออวูล	3
รังไข่แต่ละห้องมี 2 ออวูล หรือมากกว่า	7
3. กลีบดอกซ้อนเหลื่อมกัน	4
กลีบดอกเรียงจรดกัน	6
4. ยอดเกสรเพศเมียโผล่พ้นหลอดกลีบดอก น้อยกว่า 1 ซม.	5
ยอดเกสรเพศเมียโผล่พ้นหลอดกลีบดอก มากกว่า 1 ซม.	6. Pavetta
5. กลีบดอกมี 4 กลีบ	4. Ixora
กลีบดอกมี 5 กลีบ	10. Tarenna
6. ช่อดอกออกที่ปลายยอด	7. Psychotria
ดอกเดี่ยวหรือกลุ่มดอกออกที่ซอกใบ	1. Canthium
7. กลีบดอก 4 กลีบ เกสรเพศผู้ 4 อัน	3. Hedyotis
กลีบดอก 5-6 กลีบ เกสรเพศผู้ 5-6 อัน	8
8. รังไข่มี 2 ออวูล	2. Catunaregam
รังไข่มีออวูลจำนวนมาก	9
9. กลีบดอกรูปขอบขนาน ยาวน้อยกว่า 2 ซม.	8. Randia
กลีบดอกรูปรี ยาวมากกว่า 2 ซม.	9. Rothmannia

1. CANTHIUM

Lam. in As. Soc. Beng. 73: 57-62. 1904; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 122. 1923; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 290. 1924; K.M. Wong in Tree Fl. Mal. 4: 340. 1989; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 319. 1965; H. Keng. Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 275. 1993.

ไม้ต้น มีหนามตรง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกออกที่ซอกใบเป็นกลุ่มดอกหรือดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกเรียงจรดกันและโค้งกลับเมื่อดอกบานเต็มที่ ปลายหลอดกลีบดอกมีขน เกสรเพศผู้มี 5 อัน อับเรณูมี 2 พู แตกตามยาว รังไข่มี 5 ห้อง แต่ละห้องมี : ออวูล ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอง ผลสด

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. รังไข่มี 2 ห้อง 2. *C. horridum*
 รังไข่มี 5 ห้อง 1. *C. dicoccum*

1. *Canthium dicoccum* Merr., Cat. Hort. Bog.: 113. 1866; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 320. 1963. _____ *Plectonia didynam* Roxb., Fl. Ind. 1: 535. 1820. ภาพที่ 99

ไม้ต้น สูงประมาณ 3-5 ม. มีหนามตรงสีแดงเข้ม ยาวถึง 3 ซม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ยาว 8 มม. ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. มีขนหนานุ่ม ปลายใบแหลมเป็นหางสั้น โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปขอบขนาน รูปรีถึงรูปไข่ ยาว 3-8 ซม. กว้าง 2.5-5 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนยาวหนานุ่ม เส้นกลางใบมีขนและเด่นชัดทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบมี 6-7 คู่ ช่อดอกออกที่ซอกใบเป็นกลุ่มดอก ใบประดับดอก รูปแถบยาว 1 มม. ก้านดอกยาว 3 มม. มีขนหนานุ่ม หลอดกลีบเลี้ยงยาว 1 มม. ปลายหลอดแยกเป็น 5 กลีบ รูปแถบยาว 1 มม. ผิวด้านนอกมีขน ผิวด้านในเรียบ หลอดกลีบดอกยาว 2 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ สีขาว รูปไข่ยาว 3 มม. ปลายแหลมเป็นหาง ปลายหลอดกลีบดอกมีขนยาว เกสรเพศผู้ ยาว 1.5 มม. เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้นมาก อับเรณูติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่มี 5 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 2 มม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอก เส้นผ่านศูนย์กลาง 1 มม. ปลายแยกเป็น 5 พู ผลสดกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 ซม. เปลือกนอกบางผิวเรียบ มี 4-5 เมล็ด

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว มาเลเซีย อินโดนีเซีย (ชาว)

ชื่อพื้นเมือง : หนามเงี้ยว (ลาว) กระดุกค้าง แกงเลียงใหญ่ (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-120 (KKU and NUOL)

2. *Canthium horridum* Blume, Bijdr.: 966. 1825; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 123. 1923; J. Pitard in Fl. Gén. L.-C. 3(3): 297. 1924; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 319. 1965; K.M. Wong in Tree Fl. Mal. 4: 341. 1989. ภาพที่ 100

ไม้ต้น สูงถึง 2 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ก้านใบยาว 1 มม. มีขน ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบเรียวแหลมถึงมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปใบหอก ยาว

1.5-4 ซม. กว้าง 1-2 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขน เส้นกลางใบทั้งสองด้านมีขน เส้นแขนงใบมี 3-4 คู่ ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบ ก้านดอกยาว 0.8-1 ซม. ฐานประดับรูปสามเหลี่ยม หลอดกลีบเลี้ยงรูปประฆัง ยาว 4 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม หลอดกลีบดอกสีขาว ยาว 4 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปใบหอก ยาว 8-10 มม. กว้าง 3-4 มม. ปลายแหลม ปลายหลอดกลีบดอกมีแถบขนขาวแข็ง ปลายตัดตรงคล้ายฟู่กัน ยาว 1 มม. เกสรเพศผู้ ยาว 3 มม. ผิวเรียบ เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชู อับเรณูยาว 1 มม. ผิวเรียบ เชื่อมติดบนกลีบดอก อับเรณูรูปใบหอกยาว 2 มม. ปลายแหลมเป็นหาง ติดก้านชูอับเรณูที่ฐาน รังไข่มี 2 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมียเป็นหลอด ยาว 7 มม. มีขน ยอดเกสร เพศเมีย รูปกระบอก เส้นผ่านศูนย์กลางกลาง 1.5 มม. ผลสดรูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดงแล้ง ออกดอกช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน อินโดนีเซีย (ชวา) บรูไน

ชื่อพื้นเมือง : เกล็ดหนู นามเลียบรอก (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-096 (KKU and NUOL)

2. CATUNAREGAM

Adams, in Fam. 2: 85. 1763; _____ *Randia* L., Gen. ed 1: 376. 1737; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 70. 1923; J. Pitard in Fl. Gén. 1.-C. 3(3): 223. 1924; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 309. 1965.

ไม้ต้นมีชื่อนามตรง ใบเดี่ยว เรียงสลับที่ปลายยอด มีหูใบ ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบและปลาย ยอด กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5-6 กลีบ เกสรเพศผู้มี 5-6 อัน เรียงสลับและเชื่อมติดบนกลีบดอก อับเรณูมี 2 พู ก้านชูอับเรณูสั้น รังไข่มี 2 ห้อง และมี 2 ออวูล ผลสด รูปกลม

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. แผ่นใบทั้งสองด้านมีขนหนานุ่ม กลีบดอกรูปรีแกมขอบขนาน 1. *C. tomentosa*
- แผ่นใบทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอกรูปไข่แกมมน 2. *C. uliginosa*

1. *Catunarecam tomentosa* Tirv. in Bull. Mus. Nat. Hist. Par. Ser. 3, No 521, 35: 8, 21. 1987.

_____ *Randia tomentosa* Blume in Prodr. 4: 379. 1830; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 72. 1923. _____

Gardium tomentosa Wall., [Cat. No. 8264. 1831, non nud.] ภาพที่ 10;

ไม้ต้น สูง 5 ม. หนามยาว 3-4 ซม. ใบเดี่ยว เรียงสลับที่ปลายยอด หูใบรูปสามเหลี่ยม ปลายแหลมเป็นหาง ก้านใบยาว 2-5 มม. มีขนหนานุ่ม ปลายใบมน โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรีถึงรูปใบหอกกลับ ยาว 3-5 ซม. กว้าง 1-2 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขนหนานุ่ม เส้นกลางใบทั้งสองด้านมีขนและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 6-7 คู่ ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบและปลายยอด ใบประดับดอก รูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก ก้านดอกยาว 2 มม. หลอดกลีบเลี้ยงยาว 5 มม. ผิวด้านในเรียบ ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปขอบขนานยาว 2 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขน หลอดกลีบดอกยาว 4 มม. ปลายแยกเป็น 5-6 กลีบ รูปรีแกมรูปขอบขนาน ยาว 6 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขน ปลายยอดมีขนยาว เกสรเพศผู้ ยาว 2 มม. เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้น ผิวเรียบและเชื่อมติดกลีบดอก อับเรณูเรียวยาว ยาว 2 มม. ติดก้านชูอับเรณูที่ฐาน ก้านชูเกสรเพศเมียเป็นหลอด ยาว 5 มม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอง เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5 มม. ผลสดรูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 3 ซม. ผิวนอกมีขนนุ่ม มี 2 เมล็ด

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : หนามแท่ง (ลาว) เเคด หนามแท่ง (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-097 (KKU and NUOL)

2. *C. uliginosa* (Pour) V.V. Sivarajan in Fl. Calicut.: 132. 1982. _____ *Randia uliginosa* Poir in Prodr. 4: 386. 1830; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 230. 1924.

ไม้ต้น สูง 5 ม. หนามยาว 1-2 ซม. ใบเดี่ยว เรียงสลับที่ปลายยอด หูใบรูปสามเหลี่ยม ปลายแหลมเป็นหาง ผิวเรียบ ก้านใบยาว 1-2 ซม. ปลายใบแหลมมนกว้างถึงมน โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรีถึงรูปใบหอกกลับ ยาว 10-19 ซม. กว้าง 4-9 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบมีขนทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบ 7-8 คู่ ดอกเดี่ยวออกที่ปลายยอด ก้านดอกยาว 1-2 ซม. ผิวเรียบ หลอดกลีบเลี้ยงยาว 1-1.2 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ยาว 4 มม. ปลายกลีบมน ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอกสีขาว รูปไข่แกมมน เส้นผ่านศูนย์กลาง 2 ซม. ขั้วเชื่อมติดกัน และโคนกลีบเชื่อมติดกัน เกสรเพศผู้ ยาว 1 ซม. เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้น ผิวเรียบ อับเรณูเรียว ยาว 1 ซม. ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง ฐานรองดอกรูปถ้วย ปลายแยกเป็น 5 แฉก ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 2 มม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู ยาว 8 มม. ผลสด รูปกลมรี ยาวถึง 6 ซม. กว้างถึง 5 ซม. ผลแก่สีเหลือง

- นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรังเป็นส่วนมาก ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึง
เดือนเมษายน
- การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน
- ชื่อพื้นเมือง : หมากหนามลุ่มพูย (ลาว) ตะลุ่มพูย (ไทย)
- ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-098 (KKU and NUOL)

3. HEDYOTIS

L., Diss. Dass. 4: 1747; Sp. Pl.: 101, 1753; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 44, 1923; Backer & Bakh. f.,
Fl. Java 2: 284, 1965; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chin.: 274, 1993. _____ *Oldenlandia* L., Gen.
ed. 1: 362, 1737; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3.1: 92, 1922.

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง
ใบประดับแยกเป็นแฉก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ กลีบดอกโค้งกลับ เกสรเพศผู้มี 4
อัน เชื่อมติดและเรียงสลับกับกลีบดอก อับเรณูมี 2 พู ติดกันชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่มี 2
ห้อง แต่ละห้องมีอวุลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นสองแฉก ผลแห้งไม่แตก

Hedyotis corymbifomis Geddes in Bull. Misc. Inform., Kew 1931: 217, 1930.

ไม้พุ่มตั้งตรง สูงประมาณ 2 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบยาว 5 มม. ปลายแยกเป็น 5-9
แฉก ผิวทั้งสองด้านมีขน ก้านใบ ยาว 2 มม. ปลายใบแหลมเป็นหางยาว โคนใบเรียวแหลม ขอบใบ
เรียบ แผ่นใบรูปใบหอกแกมไข่ ยาว 11-13 ซม. กว้าง 2-3 ซม. เส้นกลางใบเด่นชัดด้านท้องใบ
เส้นแขนงใบมี 5-6 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ใบประดับแยกเป็น 3 แฉก รูปแถบ
แฉกตรงกลางยาว 5 มม. แฉกด้านข้างยาว 2 มม. ก้านช่อดอกสั้นมากหรือไม่มี แกนกลางช่อดอกยาว
3-4 ซม. ใบประดับดอกรูปขอบขนานยาว 1 มม. ก้านดอกยาว 2 มม. หลอดกลีบเลี้ยงยาว 5 มม.
ปลายแยกเป็น 4 กลีบ รูปขอบขนาน ยาว 15 มม. ผิวด้านในเรียบ ผิวด้านนอกมีขน หลอดกลีบดอก
ยาว 2 มม. กลีบดอกสีขาว รูปขอบขนานยาว 2 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขน ปลายหลอดกลีบดอกมีขน
ยาว เกสรเพศผู้ยาว 2 มม. ก้านชูอับเรณู ยาว 1.5 มม. ผิวเรียบยกเว้นโคนก้าน รังไข่รูปไข่ ยาว 1 มม.
ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 2 มม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ยาว 1 มม. ผลแห้งไม่แตก
ผิวเรียบ รูปกลม ขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว

ชื่อพื้นเมือง : ขมิ้นต้น (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-140 (KKU and NUOL)

4. IXORA

L., Sp. Pl.: 110. 1753; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 89. 1923; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 303. 1924; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 324. 1965; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 274. 1993.

ไม้พุ่มตั้งตรง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบเรียงตรงข้ามกันและอยู่ระหว่างก้านใบทั้งสองข้าง ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบเชิงหลั่นแตกแขนง มีใบประดับ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ กลีบดอกซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้มี 4 อัน เรียงสลับกับกลีบดอก อับเรณูรูปแถบเรียวยาว แตกตามยาว รังไข่มี 1-2 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียโผล่เหนือหลอดกลีบดอก ไม่เกิน 1 ซม. ผลสด

รูปวิธานจำแนกชนิด

1. กลีบดอกสีแดงรูปไข่ 3. *I. javanica*
กลีบดอกสีขาว รูปแถบหรือรูปขอบขนาน 2
2. หลอดของกลีบดอกยาวกว่ากลีบของกลีบดอก 2 เท่า 4. *I. nigricans*
หลอดของกลีบดอกยาวกว่ากลีบของกลีบดอกมากกว่า 2 เท่า 4
3. หลอดของกลีบดอกยาวกว่ากลีบของกลีบดอก 3 เท่า 2. *I. fusca*
หลอดของกลีบดอกยาวกว่ากลีบของกลีบดอกมากกว่า 3 เท่า 1. *I. bracteolata*

1. *Ixora bracteolata* Craib in Bull. Misc. Inform., Kew 1932: 426. 1932.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ก้านใบสั้นมากหรือไม่มี ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบหยาบ รูปใบหอกกลับแกมขอบขนาน ยาว 8-13 ซม. กว้าง 2-4 ซม. เส้นกลางใบเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 8 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบเชิงหลั่นแตกแขนง ใบประดับรูปแถบยาว 2 มม. ก้านช่อดอกยาว 1-1.5 ซม. แกนกลางช่อดอกยาว 2 ซม. ก้านดอกสั้นมากหรือไม่มี หลอดกลีบเลี้ยงยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 4 กลีบ รูปสามเหลี่ยมยาว 1 มม.

ผิวเรียบ หลอดกลีบดอกยาว 3-5 ซม. กลีบดอกสีขาวรูปใบหอกยาว 5-7 มม. กว้าง 1-2 มม. ผิวเรียบ และโค้งกลับ ก้านชูอับเรณูสั้นมาก อับเรณูรูปรีปลายเรียวแหลม ยาว 3 มม. กว้าง 1 มม. ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่ผิวเรียบ ยาว 2 มม. มี 2 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 4-5 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอง ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลไม่พบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : เข็มขาว (ลาว) เข็มช้าง (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-141 (KKU and NUOL)

2. *I. fusca* Gaddie in Bull. Misc. Inform., Kew 1927: 172. 1927.

ไม้พุ่มตั้งตรง สูง 2 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยมยาว 5 มม. ปลายแหลม ก้านใบยาว 3-5 ซม. ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปขอบขนาน ถึงรูปใบหอก ยาว 6-10 ซม. กว้าง 1.5-3 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เมื่อแห้งมีสีดำ เส้นกลางใบเรียบ และเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 8-9 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบเชิงหั่นแตกแขนง ใบประดับรูปใบหอกถึงรูปไข่รียาว ยาว 1 ซม. ก้านช่อดอกยาว 1 มม. แกนกลางช่อดอกยาว ถึง 3 ซม. ใบประดับดอก รูปแถบ ยาว 1 ซม. ผิวเรียบ ก้านดอก ยาว 4 มม. ผิวเรียบ หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 4 มม. กลีบเลี้ยงสีแดง รูปแถบ ยาว 2 มม. ปลายกลีบแหลม ผิวทั้งสองด้านเรียบ หลอดกลีบดอก ยาว 1.8 ซม. กลีบดอกสีขาว รูปแถบยาว 6 มม. ผิวเรียบ เกสรเพศผู้ ยาว 6 มม. ก้านชูอับเรณูยาว 2 มม. ผิวเรียบและเชื่อมติดที่ปลายหลอดกลีบดอก อับเรณูยาว 4 มม. ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่ผิวเรียบ มี 1 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 2.4 ซม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก เสมอกันและโค้งงอ ผลสด รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5 มม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : ดอกเข็ม (ลาว)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-121 (KKU and NUOL)

3. *I. javanica* DC., Prodr. 4: 487. 1830; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 325. 1965; K.M. Wong in Tree Fl. Mal. 4: 360. 1989. _____. *I. amoena* G. Don, Gen. Syst. 3: 571. 1834. ภาพที่ 102

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 1 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม เป็นหาง ก้านใบยาว 5-7 มม. ผิวเรียบ ปลายใบแหลมเป็นหางยาว โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปขอบขนาน ยาว 9-17 ซม. กว้าง 3-4 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบผิวเรียบและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 9-10 คู่ **ช่อดอก** ออกที่ปลายยอดแบบเชิงหั่นแตกแขนง ใบประดับรูปสามเหลี่ยม ยาว 1-4 มม. ปลายแหลมเป็นหาง แกนกลางช่อดอกยาวถึง 1 ซม. ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยม ก้านดอกยาว 2 มม. มีขน หลอดกลีบเลี้ยงสีแดง ยาว 1.5 มม. ปลายแยกเป็น 4 กลีบ รูปไข่ยาวเท่ากับความยาวของหลอด ปลายกลีบแหลม ผิวทั้งสองด้านเรียบ หลอดกลีบดอกสีแดงยาว 3-3.5 ซม. ผิวเรียบ ปลายแยกเป็น 4 กลีบ รูปขอบขนานยาว 0.8-1 ซม. กว้าง 4 มม. เกสรเพศผู้ ยาว 5 มม. เชื่อมติดที่ปลายหลอดกลีบดอก ก้านชูอับเรณู ยาว 2 มม. อับเรณู รูปรียาว ยาว 3 มม. มี 2 พู ผิวเรียบ ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่ผิวเรียบ มี 1 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 4-4.5 ซม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นสองแฉกเสมอกัน ผลไม้พบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว อินโดนีเซีย (ชาว)

ชื่อพื้นเมือง : เข้มแดง (ลาว-ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-122 (KKU and NUOL)

4. I. nigricans Wight & Arn., Prodr.: 428. 1824; J. Pitard in Fl. Gén. 1.-C. 3(3): 321. 1922; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 326. 1965; K.M. Wong in Tree Fl. Mal. 4: 359. 1989. ภาพที่ 103

ไม้พุ่ม สูง 3 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ยาว 0.5-1 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ผิวเรียบ ปลายใบมน โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรีถึงรูปขอบขนาน ยาว 17-19 ซม. กว้าง 4-6 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 10-12 คู่ **ช่อดอก** ออกที่ปลายยอด แบบเชิงหั่นแตกแขนง ใบประดับขนาดเล็ก ก้านช่อดอกสีแดงยาว 4 มม. แกนกลางช่อดอกยาวถึง 10 ซม. ใบประดับดอก รูปแถบยาว 0.5 มม. ก้านดอกสีแดงยาว 1.5 ซม. ผิวเรียบ หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 2 มม. ผิวเรียบ ปลายแยกเป็น 4 กลีบ กลีบเลี้ยงเลื้อย ยาว 0.5 มม. หลอดกลีบดอก ยาว 1-1.2 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอกสีขาว รูปแถบถึงรูปขอบขนาน ยาว 5-6 มม. ผิวเรียบ เกสรเพศผู้ ยาว 3 มม. ก้านชูอับเรณูผิวเรียบเชื่อมติดที่หลอดกลีบ อับเรณูรูปรียาว ยาว ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่มี 2 ห้อง ก้านชูเกสรเพศเมียยาวเท่ากับความยาวของกลีบดอก ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นสองแฉก ยาว 4-5 มม. **ผลสด** รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-8 มม. เมล็ดมีเปลือกแข็ง

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ทั่วไป ทั้งป่าดงแล้งและป่าเต็งรัง ออกดอกตลอดปี
 การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน
 ชื่อพื้นเมือง : ดอกเข็มขาว ดอกเข็มป่า (ลาว) เข็มน้ำ (ไทย)
 ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-010 (KKU and NUOL)

5. MITRAGYNA

Korth., Obs. Naucel. Ind.: 19. 1839; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 299. 1965.

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบมีขน หูใบรูปไข่รูปร่างง่าย ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบกระจุกแน่น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกเรียงจรดกัน เกสรเพศผู้มี 5 อัน อับเรณูมี 2 พู รังไข่มี 2 ห้อง แต่ละห้องมีออวุลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอก

Mitragyna brunonis Craib Fl. Siam. En. 2: 11. 1932. _____ *Nauclea brunonis* [Wall., Cat. No. 6097. 1832. nom. nud.] ex G. Don. Gen. Syst. 3: 467. 1834. ภาพที่ 104

ไม้ต้น สูง 8-10 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปไข่รูปร่างง่าย ก้านใบยาว 1-3 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบเว้า ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปหัวใจ ยาว 10-21 ซม. กว้าง 8-17 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขน เส้นกลางใบมีขนทั้งสองด้านและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบ มี 11-12 คู่ เส้นใบย่อยประสานกัน ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบกระจุกแน่น เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 ซม. ใบประดับรูปรี ยาว 15-25 มม. กว้าง 5-10 มม. ก้านช่อดอกสั้น ใบประดับดอก รูปรี ยาว 4 มม. กว้าง 1 มม. หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 2 มม. ปลายมี 5 กลีบ รูปรี ยาว 3 มม. กว้าง 1 มม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ หลอดกลีบดอก ยาว 5 มม. กลีบดอกรูปแถบ ยาว 3 มม. กว้าง 1 มม. ปลายหลอดกลีบมีขน ยาวสีขาวหนานุ่ม เกสรเพศผู้ ยาว 3 มม. ก้านชูอับเรณูยาว 1 มม. อับเรณูรูปขอบขนาน ยาว 1 มม. รังไข่รูปแถบ ยาว 2 มม. กว้าง 1 มม. ก้านชูเกสรเพศเมียผิวเรียบ ยาว 10-12 มม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอกแกมขอบขนาน ยาว 1.5 มม. ผลไม่พบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายน
 การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว
 ชื่อพื้นเมือง : ถ่มใบใหญ่ (ลาว) กระท่อมหนู (ไทย)
 ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-142 (KKU and NUOL)

6. PAVETTA

L., Diss. Dass.: 4. 1747; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 330.1922; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 99. 1923; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 323. 1963; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 274. 1993.

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบกระจจะแตกแขนง กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปประฆัง ปลายแยกเป็น 4 กลีบ กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 4 กลีบ ซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้มี 4 อัน อับเรณูแตกตามยาว รังไข่มี 1 ห้อง และมี 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมีย รูปกระบอก โผล่เหนือหลอดกลีบดอกยาว 2-3 ซม.

Pavetta montana Blume, Bijdr.: 952. 1826; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 100. 1923; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 324. 1963. _____ *P. indica* L., Sp. Pl.: 110. 1753; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 331. 1922.

ไม้พุ่ม สูง 1 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ยาว 5-8 มม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ผิวเรียบ ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรี ยาว 6-10 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ผิวด้านหลังใบเรียบ ด้านท้องใบมีขนเล็กน้อย เส้นกลางใบมีขนทั้งสองด้านและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 8-9 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบกระจจะแตกแขนง ใบประดับรูปสามเหลี่ยม ยาว 8 มม. ปลายแหลมและมีขนยาวที่โคนใบด้านใน ก้านช่อดอกสั้นมาก แกนกลางช่อดอกยาวถึง 3 ซม. มีขน ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก ก้านดอกยาว 5-7 มม. กลีบเลี้ยงรูปประฆัง ยาว 2 มม. ปลายมี 4 กลีบ รูปขอบขนาน ยาว 5 มม. หลอดกลีบดอกยาว 1.4 ซม. กลีบดอกสีขาว 4 กลีบ รูปขอบขนาน ยาว 7 มม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ และซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้ยาว 7 มม. ยาวเท่ากับความยาวของกลีบดอก ก้านชูอับเรณูผิวเรียบเชื่อมติดที่หลอดกลีบ อับเรณูเรียวยาว ยาว 7 มม. ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง ก้านชูเกสรเพศเมีย โผล่เหนือหลอดกลีบดอก ยาว 2-3 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปกระบอก เรียวยาว ผลไม้พบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม

การกระจายพันธุ์ : อินเดีย ไทย อินโดจีน มาเลเซีย

ชื่อพื้นเมือง : ดอกเข็ม (ลาว) เข็มป่า (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-099 (KKU and NUOL)

7. PSYCHOTRIA

L., Syst. Nat. ed. 10: 929, 1759, nom. cons.; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 340, 1922; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 127, 1923; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 328, 1965; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 274, 1993.

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ก้านดอกสั้น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกเรียงจรดกัน เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงสลับกับ กลีบดอก อับเรณูมี 2 พู รังไข่มี 2 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นสองแฉก

Psychotria rubra Muell. Arg. in Mart. Fl. Bras. 5: 336, 1907. ภาพที่ 105

ไม้พุ่ม สูง 1 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยมยาว 5 มม. ผิวเรียบ ก้านใบยาว 1.5-2 ซม. ปลายใบแหลมถึงแหลมเป็นหาง โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปขอบขนาน ยาว 10-15 ซม. กว้าง 2-5 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบเรียบและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 8-9 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ก้านช่อดอกสั้น แกนกลางช่อดอก ยาวถึง 3 ซม. ใบประดับดอก ยาว 0.5 มม. ก้านดอกสั้นมากหรือไม่มี หลอดกลีบเลี้ยง รูปประจักษ์ ยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ สั้น ผิวทั้งสองด้านเรียบ หลอดกลีบดอกยาว 3 มม. มี 5 กลีบ รูป ขอบขนาน ยาว 3 มม. ปลายแหลม เรียงจรดกัน ผิวทั้งสองด้านเรียบ ปลายหลอดกลีบดอกมีขนยาว เกสรเพศผู้ ยาว 3 มม. ก้านชูอับเรณูยาว 2 มม. ผิวเรียบและเชื่อมติดที่หลอดกลีบ อับเรณูติดก้านชู อับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่ ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 1 มม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก ผลไม่พบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว

ชื่อพื้นเมือง : ตาเป็ดตาไก่ (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-100 (KKU and NUOL)

8. RANDIA

L., Gen. ed. 3: 376, 1757; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3.3: 203, 1922; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 70, 1923; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 309, 1965; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 273, 1993.

ไม้ต้นมีหนามตรง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง ดอกไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกซ้อนเหลื่อมกัน ปลายหลอดกลีบดอกมีขนยาวหนานุ่ม เกสรเพศผู้ 5 อัน ช่อนอยู่ข้างในหลอดกลีบดอก อับเรณูมี 2 พู แตกตามยาว ดังไข่มี 2 ห้อง แต่ละห้องมีอวุลจำนวนมาก ผลสด

Randia spinosa Pour, Encycl. Suppl. 2: 829, 1811; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 310, 1965.

— —, *R. dumetorum* Lam. in Prodr. 4: 285, 1830; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 231, 1922.

ภาพที่ 106

ไม้ต้น สูงถึง 3 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ผิวด้านในเรียบ ผิวด้านนอกมีขน ก้านใบยาว 4-6 มม. ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบแหลมถึงมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรีถึงรูปใบหอก ยาว 4-8 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ผิวด้านหลังใบเรียบ ผิวด้านท้องใบมีขน เส้นกลางใบมีขน และเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบ มี 5-8 คู่ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง ใบประดับรูปสามเหลี่ยม ยาว 1 มม. แกนกลางช่อดอกสั้น ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยมยาว 1-2 มม. มีขน ไม่มีก้านดอก ฐานรองดอกรูปถ้วย สูง 1 มม. หลอดกลีบเลี้ยง รูปประจักษ์ ยาว 7 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบพันเลี้ยง ยาว 2 มม. ผิวด้านนอกมีขนยาวหนานุ่ม หลอดกลีบดอก ยาว 2 ซม. มี 5 กลีบ รูปรีถึงรูปขอบขนาน ยาว 6 มม. ซ้อนเหลื่อมกัน ผิวด้านนอกเรียบ เกสรเพศผู้ช่อนอยู่ข้างในหลอดกลีบดอก ก้านชูอับเรณู ยาวไม่เกิน 1 มม. เชื่อมติดที่หลอดกลีบ อับเรณูเรียวยาว ยาว 5 มม. ติดก้านชูอับเรณู ตรงกลางด้านหลัง ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 2.5 ซม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู ยาว 3 มม. มี 2 ร่องตามยาว กลีบมีสองอันเชื่อมติดกัน ผลสด กลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-8 มม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว

ชื่อพื้นเมือง : ขัดขาว (ลาว - ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-070 (KKU and NUOL)

9. ROTHMANNIA

Thunb. in Vet. Acad. Handl. Stockh.: 63, 1776; — —, *Randia* L., Gen. ed 1: 376, 1753; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 203, 1922; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 70, 1923; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 309, 1965; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chin.: 273, 1993.

ไม้ต้น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบเชิงหั่น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปประจัญ เกสรเพศผู้ 5 อัน ช่อนอยู่ข้างในหลอดกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้นมากหรือไม่มี อับเรณูมี 2 พู แตกตามยาว รังไข่มี 1 ห้อง และมีออวุลจำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียมีขน ผลสด

Rothmannia wittii (Craib) Bremek. *l.c.* in Obs. ——— *Randia wittii* Craib, List. Siam. Pl. 392, 1911; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(3): 247, 1922, ภาพที่ 107

ไม้ต้น สูงประมาณ 5-8 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ยาว 1 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. มีขน ปลายใบแหลมเป็นหางยาว โคนใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรีถึงรูปขอบขนาน ยาว 8-14 ซม. กว้าง 3-5 ซม. ผิวทั้งสองด้านมีขน เส้นกลางใบมีขนและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 6-8 คู่ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบเชิงหั่น ใบประดับขนาดเล็ก ก้านช่อดอกยาว 3 มม. มีขน เกสรกลางช่อดอก ยาว 0.5-1 ซม. ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยม ยาว 2 มม. มีขน ก้านดอกยาว 5 มม. มีขน หลอดกลีบเลี้ยง รูปประจัญ ยาว 5 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ยาว 2 มม. กลีบดอกสีขาวและมีจุดสีน้ำตาลที่โคนกลีบด้านใน รูปประจัญ ยาว 4-5 ซม. กว้าง 3-4 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ยาว 1-1.5 ซม. เกสรเพศผู้เรียงสลับกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูสั้น อับเรณูเรียวยาว ยาว 2 ซม. ติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง ฐานรองดอกรูปถ้วย ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 2 ซม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียเรียวยาว มีขน ผลสด กลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 ซม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว

ชื่อพื้นเมือง : หมักหม้อ (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-102 (KKU and NUOL)

10. TARENNA

Gaertn., Fruct. 1: 139, t. 28, 1788; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3,2: 205, 1922; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 102, 1923; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Ch.: 274, 1993.

ไม้พุ่ม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหูใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้ 5 อัน เรียงสลับ รังไข่มี 2 ห้อง แต่ละห้องมี 1 ออวุล ยอดเกสรเพศเมียเป็นรูปกระบอก ยาวโผล่เหนือกลีบดอกไม่ถึง 1 ซม.

Tarenna collinsae Craib in Bull. Misc. Inform., Kew 1915: 420, 1915; J. Pitard in Fl. Gén. I.-C. 3(2): 220, 1922. ภาพที่ 108

ไม้พุ่ม กิ่งถึง 1 ม. ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หูใบรูปสามเหลี่ยม ยาว 4-6 ซม. ผิวเรียบ ก้านใบ ยาว 1 ซม. ผิวเรียบ; ปลายใบแหลมถึงแหลมเป็นหาง โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูป ขอบขนาน ยาว 14-18 ซม. กว้าง 5-7 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบผิวเรียบและเด่นชัดด้าน ทั้งใบ เส้นแขนงใบมี 8-9 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ก้านช่อดอกยาว 5 มม. แกนกลางช่อดอกยาวถึง 4 ซม. ใบประดับดอก รูปสามเหลี่ยม ยาว 1 มม. ก้านดอกยาว 4 มม. หลอดกลีบเลี้ยงยาว 2 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ยาว 1 มม. ปลายแหลม ผิวด้านนอกมีขน หลอดกลีบดอกสีขาว ยาว 2 มม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปขอบขนาน ยาว 8 มม. กว้าง 3-4 มม. ผิว ทั้งสองด้านเรียบและโค้งกลับ หลอดกลีบดอกมีขน เกสรเพศผู้ยาวเท่ากับความยาวของกลีบดอก ก้านชูอับเรณู ยาว 2 มม. ผิวเรียบยกเว้นที่โคนก้าน อับเรณูเรียวยาว 8 มม. ติดก้านชูอับเรณูตรง กลางด้านหลัง ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 1 มม. ผิวเรียบแต่โคนก้านมีขนยาว ยอดเกสรเพศเมีย รูปกระบอกเรียวยาว ผลไม่พบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว เวียดนาม

ชื่อพื้นเมือง : เข้ม (ลาว) เข้มขาว (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-123 (KKU and NUOL)

RUTACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้พุ่ม ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ไม่มีหูใบ แผ่นใบมีต่อม สร้างกลิ่นและโปร่งแสง ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง เชื่อม ติดกันปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบดอกแยกกัน 5 กลีบ ชั้นนอกหรือเรียงจรดกัน เกสรเพศผู้ มี 10 อัน เรียงเป็น 2 ชั้น ยาวต่างกัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 4-5 ห้อง แต่ละห้องมี 1-2 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียเป็นพูเอียง ผลสด

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ใบย่อย 3 ใบ กลีบดอกซ้อนเหลื่อมกัน 1. *Clausena*
 ใบย่อย 9 ใบ กลีบดอกเรียงจรดกัน 2. *Micromelum*

1. CLAUSENA

Burm. f. in Fl. Ind.: 87. 1768; Gagnep. in Fl. Gén. 1.-C. 1(6): 660. 1911; in Fl. Gén. 1.-C. Suppl. 1(5): 632. 1946; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1: 352. 1922; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 103. 1965; Stone in Tree Fl. Mal. 1: 368. 1972; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 122. 1993.

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบประกอบ มีใบย่อย 3 ใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบดอกซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้มี 10 อัน อับเรณูมี 2 พู แตกตามยาว รังไข่มี 4-5 ห้อง แต่ละห้องมี 1-2 ออวูล ผลสด

Clausena guillauminii Tanaka, Bull. Mus. Ser. 2, 2: 161. 1930; Guillaumin in Fl. Gén. 1.-C. Suppl. 1(5): 636. 1946; Stone in Tree Fl. Mal. 1: 376. 1972. _____ *Clycosmis hamandiana* Pierre, Fl. For. Cochinch.: 285. 1893. ภาพที่ 109

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 80 ซม. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ก้านช่อใบยาว 10 ซม. แกนกลางช่อใบยาวถึง 3 ซม. ไม่มีปีก มีใบย่อย 3 ใบ รูปรีถึงรูปไข่ ก้านใบย่อยสั้นมากหรือไม่มี ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบเรียวแหลม ขอบใบจักฟันเลื่อย แผ่นใบย่อยด้านข้าง ยาว 9-10 ซม. กว้าง 4-5 ซม. แผ่นใบย่อยปลายสุดยาว 12-14 ซม. กว้าง 6-7 ซม. เส้นกลางใบมีขนทั้งสองด้านและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 7-10 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ใบประดับรูปไข่ ขนาดเล็ก ยาวไม่เกิน 1 มม. มีขน ก้านช่อดอกยาว 1 ซม. แกนกลางช่อดอกยาวถึง 10 ซม. ใบประดับดอกรูปสามเหลี่ยม ยาวไม่เกิน 1 มม. ก้านดอกยาว 1 มม. กลีบเลี้ยงรูปไข่ยาว 1 มม. ปลายกลีบแหลม ผิวทั้งสองด้านเรียบ กลีบดอกสีเหลืองอมขาว รูปรีถึงรูปขอบขนาน ยาว 5 มม. เกสรเพศผู้ ยาว 2 มม. และ 3 มม. ก้านชูอับเรณู ยาว 3 มม. อับเรณูติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่มี ขน ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 1 มม. ผิวเรียบ ยอดเกสรเพศเมียเป็นพูเอียงข้างหนึ่ง ผลสด รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-8 มม. เปลือกนอกเรียบ

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน
 การกระจายพันธุ์ : พม่า ไทย ลาว มาเลเซีย
 ชื่อพื้นเมือง : ส่องฟ้า (ลาว) ส่องฟ้า สมัดใหญ่ (ไทย)
 ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-124 (KKU and NUOL.)

2. MICROMELUM

Blume, Bijdr.: 173. 1825; Gagnep. in Fl. Gén. L.-C. 1(6): 648. 1911; in Fl. Gén. L.-C. Suppl. 1(5): 616. 1946; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1: 351. 1922; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 103. 1965.

ไม้พุ่ม ใบประกอบ แผ่นใบผิวเรียบและมีจุดโปร่งแสง ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกัน กลีบดอกแยกกันและเรียงจรดกัน เกสรเพศผู้ 10 อัน อับเรณูมี 2 พู รังไข่มี 5 ห้อง แต่ละห้องมี 1-2 ออวูล ผลสด

Micromelum minutum (Forst. f.) Wight & Arn., Ic.: 448. 1840; Craib, Fl. Siam. En. 1: 228. 1926; Guillaumin in Fl. Gén. L.-C. Suppl. 1(5): 617. 1946. _____ *Limonia minuta* Forst. f. in Prodr.: 33. 1834. ภาพที่ 110

ไม้พุ่ม สูง 2-3 ม. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ก้านช่อใบยาว 3-7 ซม. ไม่มีปีกแกนกลางช่อใบยาว 6-16 ซม. มีใบย่อย 9 ใบ เรียงสลับกัน ก้านใบย่อยยาว 3-7 มม. ปลายใบแหลมถึงแหลมเป็นหาง โคนใบแหลมมนกว้าง ขอบใบเรียบ แผ่นใบย่อยรูปรีถึงรูปไข่ ยาว 4-14 ซม. กว้าง 3-6 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบมีขนและเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 5-7 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ใบประดับรูปแถบ ก้านช่อดอก ยาว 2-4 ซม. แกนกลางช่อดอกยาว 10-11 ซม. ใบประดับดอก ยาวไม่เกิน 1 มม. ก้านดอกยาว 1-3 มม. กลีบเลี้ยงรูปถ้วยยาว 1 มม. กลีบดอกยาว 4 มม. เรียงจรดกัน ชั้นเกสรเพศผู้ที่เรียงสลับสั้นกว่าชั้นที่เรียงตรงข้ามกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณูแยกกัน ผิวเรียบ อับเรณูติดก้านชูอับเรณูตรงกลางด้านหลัง รังไข่มีขน ก้านชูชั้นเกสรเพศเมียยาว 1 มม. ผิวเรียบ โคนก้านชูเกสรเพศเมียมีขน ยอดเกสรเพศเมียเป็นพูเอียง ผลสดรูปรี ยาว 1 ซม. กว้าง 0.6 ซม. ผิวนอกเป็นจุดเล็กๆ ผลแก่สีแดง

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้ง ออกดอกตูมช่วงเดือนธันวาคมและบานเต็มที่ช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน

การกระจายพันธุ์ : อินเดีย ไทย อินโดจีน จีน
 ชื่อพื้นเมือง : สะมัด (ลาว) หัสคุณ (ไทย)
 ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-011 (KKU and NUOL)

SAPINDACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้ต้น ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ไม่มีหูใบ ช่อดอกออกที่ปลายยอดและซอกใบแบบแตกแขนง ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงแยกกัน 4-6 กลีบ ช้อนเหลื่อมกัน กลีบดอกแยกกัน 4 กลีบ หรือไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 6-8 อัน ก้านชูเกสรเพศผู้มีขนและเชื่อมติดบนฐานรองดอก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 1 ห้อง และมี 1 ออวุล ผลสด

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 6 อัน 2. *Schleichera*
 มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 8 อัน 1. *Lepisanthes*

1. LEPISANTHES

Blume, Bijdr.: 238. 1825; Gagnep. in Fl. Gén. I-C. 1.8: 1016. 1911; Ridl., Fl. Mal. Pen. 1: 492. 1922; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 134. 1965; S.K. Yab in Tree Fl. Mal. 4: 444. 1989; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 145. 1993.

ไม้ต้น ใบประกอบ มีใบย่อย 2-4 ใบ เรียงตรงข้ามกัน ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ เกสรเพศผู้มี 8 อัน เรียงสลับและตรงข้ามกับกลีบดอก อับเรณูมี 2 พู แตกตามยาว รังไข่มี 1 ห้อง และมี 1 ออวุล ผลสด

Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh in Blumea 17: 82. 1969; Yab in Tree Fl. Mal. 4: 446. 1989. _____ *Sapindus rubiginosa* Roxb., Pl. Corom. 1: 44. 1769. _____ *Lepisanthes hirta* Ridl., J. Fed. Mal. St. Mus. 10: 132. 1920. _____ *L. balansaeana* Gagnep., Not. Syst. 13: 31. 1947. ภาพที่ 111

ไม้ต้น สูง 5 ม. ใบประกอบแบบขนนกปลายคู้ ก้านช่อใบยาว 6-8 ซม. แกนกลางช่อใบ ยาว 4-5 ซม. มีขนหนานุ่ม ใบย่อยมี 2-4 ใบ ก้านใบย่อย ยาว 5 มม. มีขน ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบ เบี้ยว ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปขอบขนานถึงรูปใบหอก ยาว 11-18 ซม. กว้าง 6-8 ซม. ผิวทั้งสองด้าน เรียบ เส้นกลางใบเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 10-12 คู่ ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ยาว 20 ซม. ใบประดับรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก ก้านช่อดอกและแกนกลางช่อดอกมีขน กลีบเลี้ยงรูปมน เส้นผ่านศูนย์กลาง 2 มม. ผิวด้านนอกมีขน กลีบดอก รูปไข่ ยาว 3 มม. กว้าง 2 มม. เรียงสองชั้นซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้เรียงสลับ และตรงข้ามกับกลีบดอก ก้านชูอับเรณู ยาว 1-1.5 ซม. อับเรณูติดก้านชูอับเรณูที่ฐาน ก้านชูเกสรเพศเมียสั้น มีขนหนานุ่ม ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู่ ผลรูปไข่หรือกลม ยาว 1.5-2 ซม. กว้าง 1 ซม. ผลแก่สีแดงหรือดำ มี 1 เมล็ด

นิเวศวิทยา : พบตามป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม

การกระจายพันธุ์ : อินเดีย ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : หมากหวด (ลาว) มะหวด (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-035 (KKU and NUOL)

2. SCHLEICHERA

Willd., Sp. Pl. 4: 1096. 1805; Gagnep. in Fl. Gén. 1.-C. 1(8): 1034. 1911; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 136. 1965.

ไม้ต้น ใบประกอบ ใบย่อยเรียงตรงข้ามกัน ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง กลีบเลี้ยง เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 6 กลีบ ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้ 6 อัน ก้านชูอับเรณู เชื่อมติดบนฐานรองดอก อับเรณูมี 2 พู แยกตามยาว รังไข่มี 1 ห้อง และมี 1 ออวูล ผลสด

Schleichera oleosa (Lour.) Oken. in Allg. Naturgesch. 3(2): 1341. 1841; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 136. 1965. _____ *Pistacia oleosa* Lour., Fl. Cochinch.: 615. 1790. _____ *S. trijuga* Willd., Sp. Pl. 4: 1096. 1805; Gagnep. in Fl. Gén. 1.-C. 1(8): 1034. 1911.

ไม้ต้น สูงถึง 15 ม. ใบประกอบแบบขนนก ก้านช่อใบยาว 4-6 ซม. แกนกลางช่อใบยาว 3-4 ซม. มีใบย่อย 4-6 ใบ ไม่มีก้านใบย่อย ปลายใบแหลมเป็นหาง โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบรูปรี ยาว 8-20 ซม. กว้าง 5-10 ซม. ผิวทั้งสองด้านเรียบ เส้นกลางใบมีขนและเด่นชัดด้าน

ท้องใบ เส้นแขนงใบมี 12-20 คู่ ช่อดอกออกที่ซอกใบแบบแตกแขนง ใบประดับรูปสามเหลี่ยมถึงรูปแถบ ก้านช่อดอกยาว 8-10 มม. มีขน แกนกลางช่อดอกยาว 5-10 ซม. ใบประดับดอกขนาดเล็ก มีขนหนานุ่ม หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 1 มม. ปลายแยกเป็น 6 กลีบ ปลายแหลม มีขนหนานุ่ม ก้านชูอับเรณูยาว 4 มม. อับเรณูติดก้านชูอับเรณูที่ฐาน รังไข่มีขน ก้านชูเกสรเพศเมียสั้นและมีขนหนานุ่ม ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็นสองแฉก ผลสรุปไข่ เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-2 ซม. เปลือกหนา 1 มม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม

การกระจายพันธุ์ : ไทย ลาว ขวา

ชื่อพื้นเมือง : หมากค้อส้ม (ลาว) ตะคร้อ (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-036 (KKU and NUOL)

SCROPHULARIACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ช่อดอกออกที่ซอกใบและปลายยอดแบบกระจะ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันตั้งแต่โคนจรดใกล้ปลายยอด มี 5 กลีบ กลีบดอกเชื่อมติดกัน มี 4-5 กลีบ เกสรเพศผู้ 4 อัน ช่อนอยู่ข้างในหลอดกลีบดอก อับเรณูไม่มีติ่ง รังไข่อยู่เหนือวงกลีบมี 1 ห้อง และมีออวุลจำนวนมาก ผลแห้งแตก ช่อนอยู่ข้างในหลอดกลีบเลี้ยง

TORENIA

L., Sp. Pl.: 619, 1753; Benth. in Prodr. 10: 409, 1846; Ridl., Fl. Mal. Pen. 2: 480, 1923; Bonati in Fl. Gén. I-C. 4(5): 387, 1927; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 508, 1965; T. Yamaz. in Fl. Thai. 5(2): 206, 1990; H. Keng, Ord. & Fam. S. Pl. Chin.: 257, 1993.

ไม้ล้มลุก กิ่งสีเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ช่อดอกออกที่ซอกใบและปลายยอดแบบกระจะ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนบนแยกเป็น 2 กลีบ ส่วนล่างแยกเป็น 3 กลีบ เกสรเพศผู้ 4 อัน อับเรณูไม่มีติ่ง มี 2 พู แยกกัน รังไข่ มี 1 ห้อง และมีออวุลจำนวนมาก ผลแห้งแตก ช่อนอยู่ข้างในหลอดกลีบเลี้ยง

Torenia fournieri Lind. ex Fourm., Ill. Hort. 23: 129, 1876; Bonati in Fl. Gén. I-C. 4.5: 406, 1927; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 509, 1965; T. Yamaz. in Fl. C.L.V. 21: 152, 1985; in Fl. Thai. 5(2): 213, 1990. ภาพที่ 112

ไม้ล้มลุกอายุ 1 ปี สูง 20-40 ซม. กิ่งสีเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ก้านใบยาว 1-2 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบเรียวแหลม ขอบใบจักคล้ายฟันเลื่อย แผ่นใบรูปไข่ถึงมน ยาว 1-4 ซม. กว้าง 8-20 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขน เส้นกลางใบเด่นชัดด้านท้องใบ เส้นแขนงใบมี 3-5 คู่ ช่อดอก ออกที่ปลายยอดแบบกระจุก ดอกออกเป็นคู่ตามแกนกลางช่อดอก ใบประดับดอกรูปแถบ ยาว 5-10 มม. กว้าง 1-4 มม. ก้านดอก ยาว 1-1.5 ซม. กลีบเลี้ยงบางใสสีเขียว รูปไข่ ยาว 1-1.5 ซม. กว้าง 3-5 มม. มี 5 กลีบ เชื่อมติดกันตามแนวยาวของกลีบ คล้ายมี 5 ปีก กว้าง 2-3 มม. ปลายแยก เป็นสองส่วน คงทนจนกระทั่งเกิดผล หลอดกลีบดอก ยาว 2-2.5 ซม. กลีบดอกส่วนบนสีม่วงอ่อน รูปมนแกมรี ยาว 10-15 มม. กว้าง 10-20 มม. กลีบดอกส่วนล่างสีม่วงแกมสีน้ำเงิน มีแต้มสีเหลือง ตรงกลางด้านใน รูปรี ยาว 3-5 มม. กว้าง 8-15 มม. ก้านชูอับเรณู ยาว 3 มม. และ 8 มม. อับเรณูรูป ไข่ ยาว 2 มม. กว้าง 1 มม. แยกตามยาว ติดก้านชูอับเรณูที่ฐาน รังไข่รูปใบหอก ยาว 3 มม. กว้าง 1 มม. ก้านชูเกสรเพศเมีย ยาว 2-2.5 ซม. ยอดเกสรเพศเมียรูปไข่แบนแยกเป็นสองแฉก ผลแห้งแตก รูปขอบขนานหัวท้ายแหลม ยาว 10 มม. กว้าง 3 มม. มีเมล็ดจำนวนมาก เมล็ดกลมขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายน

การกระจายพันธุ์ : ไทย อินโดจีน

ชื่อพื้นเมือง : หำปู่ (ลาว) แววมขุรา (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-143 (KKU and NUOL)

SIMAROUBACEAE

พืชวงศ์นี้ส่วนมากเป็นไม้พุ่ม มีหนาม ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ มีใบย่อย 5-9 ใบ แกนกลางช่อใบมีปีก ช่อดอกออกที่ปลายยอดแบบแตกแขนง ไม่มีใบประดับ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปประฉิ่ง กลีบดอกแยกกัน มี 5-7 กลีบ ช่อนเชื่อมกัน เกสรเพศผู้มี 10-14 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดบนโคนฐานรองดอก อับเรณูแตกตามยาว รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 5-7 ห้อง แต่ละห้องมี 1-2 ออวูล ผลสด

HARRISONIA

Br., Men. Mus. Hist. Nat. Paris, 12: 51. 1825; in Fl. Mal. 1(6): 207. 1962. Ridl., Fl. Mal. Pen. 1: 360. 1922; Gagnep. in Fl. Gén. I.-C. Suppl. 1(5): 659. 1946; Backer & Bakh. f., Fl. Java 2: 111. 1965; Whitmore in Tree Fl. Mal. 2: 349. 1973; Noot. in Fl. Thai. 2(4): 445. 1981; H. Keng. Ord. & Fam. S. Pl. Chi.: 124. 1993.

ไม้พุ่มมีหนาม ใบประกอบ มีใบย่อย 5-9 ใบ แกนกลางช่อใบมีปีก ไม่มีก้านใบย่อย ช่อดอก
ออกที่ปลายช่อแบบแตกแขนง กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปประฉิ่ง กลีบดอกแยกกันมี 5-7 กลีบ
ซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้มี 10-14 อัน อับเรณูมี 2 พู รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี 5-7 ห้อง แต่ละห้องมี
1-2 ออวุล ผลสด

Harrisonia perforata (Blanco) Merr. in J. Sc. Phillip. 7: 236. 1912; Gagnep., Fl. Gén. I.-C.
Suppl. 1(5): 659. 1946; Noot. in Fl. Mal. 1(6): 208. 1962; in Fl. Thai. 2(4): 445. 1981; Backer &
Bakh. f., Fl. Java 2: 111. 1965; Whitmore in Tree Fl. Mal. 2: 350. 1973. _____ *Paliurus*
perforata Blanco, Fl. Filip.: 174. 1837. ภาพที่ 113

ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 10 ม. ลำต้นและกิ่งก้านมีหนามแข็งและโค้ง ใบประกอบแบบขนนก
ปลายคี่ ก้านช่อใบยาว 5-30 มม. แกนกลางช่อใบมีปีกกว้างถึง 2-3 มม. มีใบย่อย 5-9 ใบ ใบย่อยไม่
มีก้านใบ ปลายใบมน โคนใบแหลมเป็นหาง ขอบใบโค้งมน แผ่นใบย่อยรูปใบหอก ยาว 10-20 มม.
กว้าง 5-15 มม. ผิวทั้งสองด้านมีขน เส้นกลางใบเด่นชัดทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบมี 4-7 คู่ ช่อดอก
ออกที่ปลายช่อแบบแตกแขนง ก้านช่อดอกยาว 5 มม. แกนกลางช่อดอกยาวถึง 6 ซม. ฐานรองดอก
รูปถ้วย สูง 2 มม. กลีบเลี้ยงรูปประฉิ่ง ยาว 1 มม. กลีบดอกรูปขอบขนานถึงรูปแถบ ยาว 6-9 มม.
กว้าง 2-4 มม. ปลายแหลม ผิวด้านนอกมีขน เกสรเพศผู้ ยาว 7-10 มม. หรือมากกว่าความยาว
ของกลีบดอกสองเท่า อับเรณูรูปกลม ติดกับปลายช่อดอกก้านชูอับเรณูตรงกลาง ก้านชูอับเรณูผิวเรียบ
แต่โคนก้านมีขน รังไข่ผิวเรียบ ก้านชูเกสรเพศเมียยาว 5 มม. มีขน ยอดเกสรเพศเมียเป็นพู ผล
รูปกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 ซม.

นิเวศวิทยา : พบในพื้นที่ป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึง
เดือนมีนาคม

การกระจายพันธุ์ : พม่า ไทย อินโดจีน มาเลเซีย

ชื่อพื้นเมือง : หนามกะทา หรือหนามทา (ลาว) สี่พันคนทา หนามจี (ไทย)

ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : V. Lamxay 40-071 (KKU and NUOL)